

POSTANOWIENIE

Dnia 24 czerwca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Grzegorz Misiurek (przewodniczący)

SSN Marian Kocon

SSN Katarzyna Tyczka-Rote (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji
przeciwko M.J. i E.P.

o ustalenie nieważności umowy sprzedaży,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 24 czerwca 2020 r.,

zażalenia pozwanego M.J.

na postanowienie Sądu Apelacyjnego we [...]

z dnia 9 marca 2020 r., sygn. akt I ACa [...],

1. oddala zażalenie,

**2. zasądza od pozwanego M.J. (M.J.) na rzecz powoda kwotę
5400 (pięć tysięcy czterysta) zł tytułem kosztów postępowania
zażaleniowego.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny we [...] postanowieniem z dnia 9 marca 2020 r. odrzucił na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c. - jako nieopłaconą - skargę kasacyjną pozwanego M.J. od wydanego przez ten Sąd wyroku z dnia 29 października 2019 r. W uzasadnieniu wyjaśnił, że pozwany wniósł o zwolnienie go od kosztów sądowych w postępowaniu kasacyjnym, jednak jego wniosek został oddalony postanowieniem z dnia 24 lutego 2020 r. Odpis postanowienia odmawiającego zwolnienia od kosztów doręczono pełnomocnikowi

pozwanego w dniu 27 lutego 2020 r., wobec czego termin do opłacenia skargi minął w dniu 5 marca 2020 r., co wynika z mającego charakter wyjątku art. 112 ust. 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (jedn. tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 755, dalej „u.k.s.c.”), znoszącego przewidziany w art. 112 ust. 2 u.k.s.c. obowiązek wezwania strony, której wniosek o zwolnienie od kosztów został prawomocnie oddalony, do opłacenia złożonego przez nią pisma, w wypadku, gdy pismo podlegające opłacie w wysokości stałej lub stosunkowej, obliczonej od wskazanej przez stronę wartości przedmiotu sporu lub wartości przedmiotu zaskarżenia, zostało wniesione przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego. Zgodnie z art. 112 ust. 3 u.k.s.c., jeżeli wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych złożony przed upływem terminu do opłacenia pisma został oddalony, tygodniowy termin do opłacenia pisma biegnie od dnia doręczenia stronie postanowienia, a gdy postanowienie zostało wydane na posiedzeniu jawnym - od dnia jego ogłoszenia. Sąd Apelacyjny stwierdził, że pozwany nie opłacił wniesionej skargi kasacyjnej. Ze względu na to, że postanowienie oddalające wniosek pozwanego o zwolnienie od kosztów sądowych - jako niezaskarżalne - nie zostało uzasadnione, Sąd Apelacyjny przedstawił także okoliczności, które przesądziły o nieuwzględnieniu wniosku o zwolnienie od kosztów. Wskazał, że z akt sprawy wynikało, iż pozwany dysponuje oszczędnościami w kwocie 170 000 zł i razem z żoną uzyskuje stałe dochody w kwocie 12 500 zł miesięcznie. Sprawa dotyczyła ważności zawartej między pozwanymi umowy sprzedaży nieruchomości, za którą pozwany zapłacił gotówką w 2016 r. kwotę 900 000 zł. Sąd stwierdził, że położenie materialne pozwanego nie uzasadniało przyznania mu zwolnienia, która to instytucja może być stosowana wyjątkowo, przy czym szczególnie rygorystycznie w postępowaniu kasacyjnym, realizującym głównie interes publiczny polegający na zapewnieniu jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych i kontroli prawomocnych orzeczeń sądowych z punktu widzenia ich zgodności z prawem.

W zażaleniu na postanowienie o odrzuceniu skargi kasacyjnej pozwany zarzucił naruszenie art. 102 ust. 1 u.k.s.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie oraz - z ostrożności procesowej - naruszenie art. 101 § 1 u.k.s.c. przez jego niezastosowanie. Wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego postanowienia oraz o zasądzenie na jego rzecz od powoda kosztów postępowania zażaleniowego. Jednocześnie złożył wniosek o objęcie

kontrolą- na podstawie art. 380 w zw. z art. 398²¹, 391 § 1, 397 § 3 i art. 394¹ k.p.c. prawidłowości postanowienia Sądu Apelacyjnego z dnia 24 lutego 2020 r. oddalającego jego wnioski o zwolnienie od kosztów sądowych. Zdaniem skarżącego zachodziły przesłanki do udzielenia mu takiego zwolnienia, zważywszy że jest mikroprzedsiębiorcą prowadzącym usługi gastronomiczne, w ostatnim czasie poniósł znaczne wydatki na zakup nieruchomości i jej przystosowanie do prowadzenia tam drugiej restauracji, a ponadto dotknęły go skutki ograniczeń związanych z pandemią COVID-19, zmuszające do przekształcenia działalności ze stacjonarnej restauracji na sprzedaż dań na wynos i pozbawiające dochodów z prowadzenia usług restauracyjnych na miejscu, w lokalu. Jednocześnie pozwany nadal ponosić obciążenia związane z prowadzeniem restauracji. Ponadto skarżący podkreślił nierówność stron w zakresie obciążenia ich obowiązkiem ponoszenia kosztów, od którego powód jest ustawowo zwolniony.

W odpowiedzi na zażalenie powód domagał się jego oddalenia w całości i zasądzenia od powodów kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sposób rozstrzygnięcia o zażaleniu w rozpatrywanej sprawie zależy od wyniku oceny prawidłowości rozstrzygnięcia o odmowie zwolnienia pozwanego od opłaty od kosztów sądowych w postępowaniu kasacyjnym. Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia odrzucającego skargę kasacyjną wyjaśnił motywy, które skłoniły go do nieuwzględnienia wniosku pozwanego o zwolnienie go z obowiązku opłacenia skargi. Szczegółowo przedstawił dochody deklarowane przez pozwanego, posiadane przez niego oszczędności i okoliczności świadczące o obiektywnie dobrym zabezpieczeniu majątkowym, do których zaliczyć należy zakup nieruchomości w celu rozwinięcia działalności gastronomicznej w drugiej restauracji. Z treści zażalenia wynika, że pozwany wyremontował i dostosował nabyty budynek do wymagań, jakie musi spełniać obiekt restauracyjny. Dodać należy, że o dobrej sytuacji pozwanego świadczy i to, że nie wykazuje jakiegokolwiek zadłużenia, przeciwnie - ma 170 000 zł oszczędności, jego dziecko uczy się w płatnej szkole z wysokim czesnym. Dane o skutkach ograniczeń pandemicznych także wskazują na elastyczność pozwanego, który przerzucił się na sprzedaż posiłków na wynos. Ograniczenia w zakresie działalności gastronomicznej zostają stopniowo znoszone, nie

mogą więc być traktowane jako stabilny czynnik wpływający na ocenę skutków odmowy zwolnienia od kosztów sądowych na przyszłość, o której mowa w art. 102 ust. 1 u.k.s.c. Proporcja wykazanych oszczędności do wysokości należnej opłaty od skargi kasacyjnej nie pozwala na uwzględnienie zażalenia, gdyż pochłonie niewiele ponad 1/4 tej kwoty, przy niewątpliwym prowadzeniu przez pozwanego nadal dotychczasowej działalności. Przyjmując, że poprzednio restauracje zapewniały dochody pozwalające na zachowanie bądź zgromadzenie oszczędności w czasie wzmożonych wydatków, to zmniejszenie obrotów nie oznacza, że bieżące wpływy nie wystarczą na konieczne utrzymanie jego i rodziny. Natomiast pozostałe okoliczności podnoszone w zażaleniu, dotyczące nierówności stron w zakresie obowiązku ponoszenia kosztów sądowych, z których powód jest zwolniony, nie nawiązują do przesłanek przewidzianych w art. 102 ust. 1 u.k.s.c. i nie mogą wpłynąć na ocenę zasadności wniosku pozwanego.

Bezsporne jest, że skarga kasacyjna nie została opłacona przez pozwanego, który był zobowiązany do uiszczenia opłaty, gdyż jego wniosek o przyznanie zwolnienia od kosztów sądowych został prawidłowo oddalony, wobec czego jej odrzucenie na podstawie prawnej wskazanej przez Sąd Apelacyjny było uzasadnione.

Z przytoczonych względów zażalenie pozwanego podlegało oddaleniu na podstawie art. 394¹§ 2 i 3 w zw. z art. 398¹⁴ k.p.c.

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego wynika z treści art. 394¹§ 3 w zw. z art. 398²¹, art. 391 § 1 i art. 98 § 1 i 3 oraz art. 99 k.p.c., a wysokość zasądzonej kwoty precyzuje § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2018 r., poz. 265).

jw